

Gastvrijheid

Anton C. Zijderveld.

#Het prettigste van een bezoek aan België is de weldadige gastvrijheid. Onlangs moest ik voor een wetenschappelijk symposium in Leuven zijn, waar de oudste, uiteraard katholieke, universiteit van de Lage Landen is gevestigd. De voorbereiding van zo een bezoek is altijd hoffelijk en efficiënt en de ontvangst voortreffelijk. De avond voor het symposium werden een paar sprekers vergast op een copieus diner in een klein maar exquis restaurant. Dat bood de mogelijkheid enkele internationale banden aan te halen. De gesprekstof was inhoudsrijk en werd gelardeerd met de nodige humor. Ik logeerde in een tot luxueus hotel verbouwd, oud klooster in het centrum van deze mooie, compacte stad. En dan de lunch na de ochtendsessie van het congres! Op de gang buiten de congreszaal stonden tafels vol met spijzen en dranken, inclusief uitgelezen wijnen die ongetwijfeld hun uitwerking gehad zullen hebben op de kwaliteit van de lezingen en discussies in de middag. Helaas moest ik na deze lunch terug naar het kille Noorden voor een andere afspraak, zodat ik mijn altijd wakkere maar nu door wijn benevelde sociologische observaties niet kon voortzetten. De wetenschap zal er ongetwijfeld minder droog en saai zijn geweest, dan in de door koffie overgoten ochtendzitting.

In de universitaire wereld van Nederland – zeker boven de grote rivieren – word je niet altijd even gastvrij ontvangen. Sprekers op congressen worden vaak aan hun lot overgelaten. En dan die karige lunches van kleffe kadetjes en plastic bekertjes karnemelk! Tot in Amerika waar zeker in universitaire kringen de gastvrijheid ook hoog in het vaandel staat geschreven, word ik er om bespot. Het gaat gepaard met een ander fenomeen: Nederlanders – of beter gezegd: Hollanders – zijn ook altijd karig met loftuitingen. Heb je gesproken, dan barst in de discussie erna meteen de kritiek los. In Amerika begint men met de spreker eerst lof toe te zwaaien: de voordracht was ‘interesting’, zelfs ‘inspiring’ en ‘thought provoking’. Maar pas op, dan komt: ‘But...’ De kritiek is dan fair maar vaak ook niet mals. Heb je net een boek gepubliceerd, dan hebben de Hollanders, als ze al wat zeggen, het over ‘je boekje’. De Amerikanen spreken van ‘your latest work’.

#Vanwaar deze zuinigheid? Het vervelende van clichés is dat ze vaak in de kern waar zijn. Zo ook het cliché dat deze karigheid te maken heeft met een latente, calvinistische koopmansgeest. Ontmoetingen, zelfs als ze in de wetenschappelijke wereld plaatsvinden, worden gezien als transacties en daarin moet je jezelf niet al te uitbundig prijsgeven. Gastvrijheid kost geld en dat is eigenlijk zonde (in de dubbele betekenis van dit calvinistische woord). Gastvrijheid heeft ook een morele prijs. In zekere zin zetten gastheer en gastvrouw zichzelf op het tweede plan en de gast op het eerste.

#In de Lage Landen waart beneden de grote rivieren - in Brabant, Limburg en Vlaanderen - nog steeds de oude bourgondische, katholieke geest rond. Als post-calvinistische Noorderling laaf ik me graag aan deze geest, zij het dat ik toch ook iedere keer weer blij ben terug naar Holland de Moerdijkbrug over te steken. Een bourgondiër wordt een Hollander nooit. Kleffe kadetjes en een plastic bekertje karnemelk – dat is en blijft de kern van de Hollandse gastvrijheid.